

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Strategii

KST.411.2.2.2023

Pan
Mateusz Feszler
Prezes Zarządu
Fundacji Służba Niepodległej
ul. Konduktorska 3/2
00-775 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej
w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 20 czerwca 2024 r.
(znak: KPK-KPO.441.70.2024)

D/23/511 – Przyznawanie i rozliczanie środków wsparcia finansowego udzielanego przez Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego oraz realizacja zadań finansowanych lub współfinansowanych z Funduszu Patriotycznego

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Strategii
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
+48 22 444 51 18, kst@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Fundacja Służba Niepodległej ¹ , ul. Konduktorska 3/2, 00-775 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mateusz Feszler – Prezes Zarządu Fundacji od dnia 30 czerwca 2022 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił poprzednio : <ul style="list-style-type: none">• Edgar Krzysztof Kobos – Prezes Zarządu Fundacji w okresie od dnia 30 kwietnia 2021 r. do dnia 30 czerwca 2022 r.• Adrian Jan Kukliński – Prezes Zarządu Fundacji w okresie od dnia 28 grudnia 2018 r. do dnia 30 kwietnia 2021 r.² (akta kontroli str. 6-11, 34-45, 98, 99)
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja przez beneficjenta projektów finansowanych lub współfinansowanych ze środków udzielonych przez Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego.
Okres objęty kontrolą	Okres od dnia 17 lutego 2020 r. do dnia zakończenia kontroli ³ , z uwzględnieniem faktów i dowodów wykraczających poza ten okres mających znaczenie dla badanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Strategii
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Paweł Gliński, doradca prawny, na podstawie legitymacji służbowej nr 21624.2. Katarzyna Łobos, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr KST/15/2023 z dnia 3 października 2023 r.3. Danuta Bolikowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KST/17/2023 z dnia 3 października 2023 r.4. Monika Kowalska-Rozkosz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KST/16/2023 z dnia 17 października 2023 r.5. Grzegorz Jarzyna, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KST/18/2023 z dnia 3 października 2023 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej: Fundacja lub beneficjent.

² Dane na podstawie zapisów zamieszczonych w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz oświadczeń o wyrażeniu zgody na powołanie i uchwał Rady Fundacji.

³ Czynności kontrolne w jednostce zostały zakończone w dniu 31 stycznia 2024 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Fundacja Służba Niepodległej realizowała w latach 2021-2023 trzy zadania⁶ finansowane ze środków Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego⁷, osiągając założone w umowach wskaźniki przewidywanych rezultatów realizacji zadań, jednakże w zadaniu realizowanym w 2021 r. nie wykonała w terminie jednego z etapów działania w zakresie dokonania rozeznania rynku nieruchomości. Stwierdzone w działalności Fundacji nieprawidłowości dotyczyły realizacji zadań z 2021 r. i 2022 r. i odnosiły się do nieprawidłowego stosowania ustawy o rachunkowości⁸ w zakresie zatwierdzania dowodów księgowych, a także wydatkowania środków z dotacji niezgodnie z *Wykazem kosztów kwalifikowanych*, stanowiącym załącznik do *Regulaminu Programu Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego Fundusz Patriotyczny edycja 2021 Wolność po Polsku*⁹ albo *Regulaminu Programu Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego Fundusz Patriotyczny edycja 2022 Wolność po Polsku*. Łączna wartość wydatków niekwalifikowanych wyniosła 20 859,16 zł.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą Fundacja Służba Niepodległej na podstawie umów zawartych z IDMN zrealizowała trzy zadania dofinansowane łączną kwotą 1 390 tys. zł, z czego wykorzystwała łącznie kwotę 1 371 918,57 zł. Fundacja, zgodnie z postanowieniami poszczególnych edycji *regulaminów programu*, nie była zobligowana do wniesienia wkładu własnego i na etapie składania wniosków, czy podpisywania umów nie zakładała wniesienia wkładu własnego; ostatecznie w zadaniach realizowanych w 2021 r. i 2023 r. Fundacja wniosła ze środków wskazanych jako własne łączną kwotę 41 048,31 zł.

NIK ocenia, że mimo poniesienia nakładu w wysokości 480,0 tys. zł (w całości pochodzących ze środków IDMN) na zakup siedziby Fundacji, mającej także służyć jako centrum konferencyjno-szkoleniowe, była ona w tym celu wykorzystywana w znikomym zakresie – zaproszenia do siedziby Fundacji przyjęły trzy osoby. NIK wskazuje przy tym, iż ww. nieruchomość była jedną z dwóch nabytych w okresie niecałych dwóch lat przez Fundację ze środków IDMN (druga nabyta została za cenę w kwocie 490 361,12 zł, z czego 449 343,14 zł pochodziło ze środków IDMN).

Wnioski, w oparciu o które zawarte zostały z IDMN umowy spełniały wymagania formalne i zostały złożone terminowo. Jednakże NIK zauważa, iż w treści wniosku dotyczącego zadania w 2021 r. zawarte zostały informacje dotyczące największej jednorazowej prywatnej darowizny w wysokości 15 tys. zł, co nie wynikało z tytułu dokonanego przelewu i nie zostało potwierdzone wyciągiem z systemu księgowego. Fundacja terminowo wywiązywała się z obowiązków dotyczących składania sprawozdań z realizacji poszczególnych umów, jednakże zwrot niewykorzystanej części dotacji z 2022 r. w wysokości 17 331,43 zł został dokonany nieterminowo.

Fundacja prowadziła wyodrębnioną dokumentację finansowo-księgową i ewidencję księgową dla dofinansowania i wydatków dokonanych z udziałem środków z dofinansowania w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych.

Fundacja nie zawsze w sposób prawidłowy stosowała się do przepisów prawa, regulaminów konkursów i postanowień umów zawartych z IDMN, określających m.in.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Umowa nr 15 z dnia 24 czerwca 2021 r. (wniosek nr 413), Umowa nr 2 z dnia 9 czerwca 2022 r. (wniosek nr 276), Umowa nr 28 z dnia 18 lipca 2023 r. (wniosek nr 371).

⁷ Dalej również: IDMN lub Instytut.

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.

⁹ Dalej odpowiednio: regulamin – edycja 2021, regulamin – edycja 2022, regulamin – edycja 2023.

sposób realizacji poszczególnych zadań oraz zasady wydatkowania na ten cel środków dotacji. Stwierdzone nieprawidłowości w tym zakresie dotyczyły:

- wydatkowania środków pochodzących z dofinansowania na opłaty notarialne i urzędowe w związku z zawartym aktem notarialnym dotyczącym zakupu nieruchomości oraz na usługi doradztwa prawnego dotyczące zakupu nieruchomości jako koszty kwalifikowane, pomimo, iż regulamin nie przewidywał kwalifikowalności kosztów tego rodzaju;
- wydatkowania środków pochodzących z dofinansowania na opłaty notarialne i urzędowe w związku z zawartym aktem notarialnym dotyczącym zakupu nieruchomości przed zawarciem przewidującego ten wydatek aneksu do umowy oraz zatwierdzeniem zmian w preliminarzu przez Instytut;
- braku kwalifikowalności części poniesionych kosztów w zakresie usług noclegowych w zadaniu z 2022 r., z uwagi na przekroczenie dopuszczalnego w regulaminie limitu kwoty kosztów kwalifikowanych;
- braku wykonania w terminie określonym w *Harmonogramie realizacji zadania* z 2021 r. jednego z etapów działania, polegającego na rozeznaniu rynku nieruchomości;
- braku zatwierdzenia dowodów księgowych poniesionych wydatków pod kątem merytorycznym przez Fundację w latach 2021 i 2022.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Realizacja przez beneficjenta projektów finansowanych lub współfinansowanych ze środków udzielonych przez Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego.

Opis stanu faktycznego

Fundacja Służba Niepodległej została ustanowiona aktem notarialnym sporządzonym w dniu 14 października 2016 r.¹⁰ Fundacja została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym przez Sąd Rejonowy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS 0000650226 w 2016 r. Zgodnie ze Statutem Fundacji organami Fundacji są Rada Fundacji i Zarząd..

(akta kontroli str. 10-12, 14-45, 100-101, 105-108, 111, 112, 114-116)

1. W latach 2021-2023 Fundacja złożyła do IDMN cztery wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę 1 626,8 tys. zł. Jeden ze złożonych wniosków w 2021 r., na kwotę 127,1 tys. zł nie uzyskał wsparcia ze środków Funduszu Patriotycznego. Pozostałe trzy wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę 1 499,7 tys. zł zostały pozytywnie ocenione i w przywołanym okresie Fundacja otrzymała wsparcie w wysokości 1 390 tys. zł. Łączna kwota zwrotu niewykorzystanej części dofinansowania wraz z odsetkami wyniosła 18 089,26 zł.

W dniu 24 kwietnia 2021 r. Fundacja złożyła do IDMN wnioski nr 413 o dofinansowanie pn. *Rozwój instytucjonalny i wsparcie działań misyjnych Fundacji Służba Niepodległej* w ramach priorytetu II Funduszu Patriotycznego, edycja 2021 *Wolność po Polsku*. Wniosek został złożony elektronicznie w systemie witkac.pl prowadzonym przez IDMN. Zgodnie z wnioskiem efektem rzeczowym realizacji zadania miał być zakup nieruchomości na siedzibę Fundacji oraz utworzenie centrum szkoleniowo-konferencyjnego w siedzibie Fundacji. Przewidywany koszt realizacji zadania wynieść miał 500 tys. zł i miał być w całości pokryty ze środków IDMN.

¹⁰ Repertorium A Nr 2962/2016.

W dniu 24 czerwca 2021 r. pomiędzy IDMN, a Fundacją została zawarta umowa nr 15 dotycząca wsparcia zadania. Zgodnie z § 1 umowy Instytut zlecił, do realizacji zadanie pn. *Rozwój instytucjonalny i wsparcie działań misyjnych Fundacji Służba Niepodległej* określone szczegółowo we wniosku, a Fundacja zobowiązała się wykonać zadanie w terminie, zakresie i na warunkach określonych w umowie. Stosownie do § 2 umowy Instytut przyznał Fundacji na realizację zadania środki finansowe w kwocie 500 tys. zł. Fundacja poza udzielonym dofinansowaniem z Instytutu na realizację zadania nie przewidywała przeznaczyć innych środków, tj. nie planowała wносить wkładu własnego.

Termin wykonania zadania ustalono na okres od dnia 1 lipca 2021 r. do dnia 30 listopada 2021 r.

Załącznikami do umowy były: preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz z źródłami finansowania, opis merytoryczny oraz harmonogram, wykaz wskaźników (mierników).

Środki finansowe pochodzące z Instytutu w kwocie 500 tys. zł wpłynęły na rachunek bankowy Fundacji w dniu 6 sierpnia 2021 r. i zostały ujęte w księgach rachunkowych pod datą 31 sierpnia 2021 r., na podstawie wyciągu bankowego 08/2021/M.

(akta kontroli str. 228-262, 275, 349-386, 409, 456-506, 582, 590, 673-675, 745, 1011)

Fundacja w dniu 28 października 2021 r. zawarła, jako kupujący, sporządzoną w przepisanej formie aktu notarialnego umowę sprzedaży lokalu położonego w Warszawie przy ul. Konduktorskiej 3, lok. 2. Za zakup nieruchomości strony ustaliły cenę w wysokości 480 tys. zł. W celu realizacji umowy Fundacja miała dokonać zapłaty ceny przelewem do depozytu notariusza, co nastąpiło w dniu 28 października 2021 r, tj. w dniu wydania lokalu Fundacji.

Fundacja w dniu 29 października 2021 r., tj. po zawarciu ww. umowy sprzedaży nieruchomości oraz pokryciu kosztów zakupu nieruchomości i podatków zwróciła się do Instytutu z wnioskiem o wprowadzenie nowych pozycji kosztowych na doradztwo prawne oraz opłaty notarialne i podatki na łączną kwotę 15 329,16 zł, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Aneks zawarty został w dniu 5 listopada 2021 r., natomiast załącznik do aneksu w postaci zmienionego preliminarza generowanego w systemie Witkac, został zatwierdzony przez IDMN w dniu 17 listopada 2021 r., tj. 12 dni po zawarciu aneksu, co opisano szerzej w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

Faktura za doradztwo prawne przy zakupie nieruchomości oraz płatność za nią została zrealizowana w dniu 8 listopada 2021 r.

(akta kontroli str. 263-268, 278-284, 293-296, 299-301, 305-307, 778, 791, 815, 1115, 1122)

W ramach realizacji projektu Fundacja dokonała również zakupu środków trwałych w postaci mebli oraz materiałów biurowych służących wyposażeniu zakupionego lokalu na łączną kwotę 4 701,17 zł. Fundacja zrealizowała płatności bezgotówkowo, a w jednym przypadku płatności w wysokości 750 zł dokonano gotówką.

(akta kontroli str. 273, 274, 302-304, 308-316, 815)

W wyniku przeprowadzonych oględzin ustalono, że przedmiotowy lokal znajduje się w budynku mieszkalnym w Warszawie przy ul. Konduktorskiej 3 lok. 2, ma powierzchnię ok. 35 m² i składa się z: dwóch pokoi (większego, który pełni funkcję sali konferencyjnej i małego pokoju biurowego), kuchni bez okien, przedpokoju oraz toalety. Sala konferencyjna wyposażona była w stół konferencyjny, sześć krzeseł, sofę, szafę przesuwaną, komodę, telewizor i drukarkę oraz półkę z książkami. W pokoju biurowym znajdowało się biurko, trzy fotele obrotowe, sejf metalowy, szafa

przesuwana, tablica konferencyjna i materiały biurowe. W kuchni znajdowały się szafki kuchenne oraz sprzęt AGD. Łazienka składała się z prysznic, WC oraz pralki. W przedpokoju na komodzie ustawiono tablice informacyjne o uzyskanym dofinansowaniu z Funduszu Patriotycznego.

(akta kontroli str. 179-200)

W dniu 4 kwietnia 2022 r. Fundacja złożyła do IDMN wniosek o dofinansowanie nr 371 w ramach priorytetu I Funduszu Patriotycznego, edycja 2022 *Wolność po Polsku*. Wniosek dotyczył zadania pn. *Kolegium Służby Publicznej – Ojczyzna Jutra*. Zgodnie z wnioskiem efektem rzeczowym realizacji zadania miała być organizacja sześciu zjazdów szkoleniowo-informacyjnych, organizacja wydarzeń lokalnych o charakterze patriotycznym oraz działania promocyjne i informacyjne. Przewidywane nakłady na realizację projektu miały wynieść 499,7 tys. zł, w całości finansowane ze środków Instytutu. Wniosek został złożony elektronicznie w systemie witkac.pl.

W dniu 9 czerwca 2022 r. pomiędzy IDMN, a Fundacją została zawarta umowa nr 2 dotycząca wsparcia zadania pn. *Kolegium Służby Publicznej – Ojczyzna Jutra*. Zgodnie z § 1 umowy Instytut zlecił, do realizacji zadanie określone szczegółowo we wniosku, a Fundacja zobowiązała się wykonać zadanie w terminie, zakresie i na warunkach określonych w umowie. Stosownie do § 2 umowy Instytut przyznał Fundacji na realizację zadania środki finansowe w kwocie 420 tys. zł. Fundacja oświadczyła, że poza udzielonym dofinansowaniem Instytutu na realizację zadania nie przeznaczy żadnych innych środków. Termin wykonania zadania ustalono na okres od dnia 1 lipca 2022 r. do dnia 30 listopada 2022 r.

Zgodnie z § 13 ust. 1 regulaminu naboru wniosków IDMN edycja 2022 i 2023 *Wolność po Polsku* Fundacja, w terminie określonym przez Instytut, zobowiązana była do przesłania w formie określonej w ogłoszeniu o naborze aktualizacji wniosku, uwzględniającej faktyczną kwotę przyznanego dofinansowania brutto oraz ewentualne modyfikacje zakresu merytorycznego i finansowego zadania.

Fundacja złożyła elektronicznie w dniu 7 czerwca 2022 r. aktualizację dostosowującą koszty zadania do przyznanego dofinansowania wniosku w systemie witkac.pl.

(akta kontroli str. 348-386, 1023)

Środki finansowe pochodzące z Instytutu w kwocie 420 tys. zł wpłynęły na rachunek bankowy Fundacji w dniu 27 lipca 2022 r. i zostały ujęte w księgach rachunkowych pod datą 31 lipca 2022 r. na podstawie wyciągu bankowego 07/2022/M.

(akta kontroli str. 590)

Fundacja w dniu 26 marca 2023 r. złożyła do IDMN wniosek nr 276 o dofinansowanie w ramach priorytetu II Funduszu Patriotycznego, edycja 2023 *Wolność po Polsku*. Wniosek dotyczył zadania pn. *Studio Nagrań Fundacji Służba Niepodległej*. Zgodnie z wnioskiem efektem rzeczowym realizacji zadania miał być zakup drugiej nieruchomości przeznaczonej na studio nagrań oraz jego wyposażenie. Przewidywane nakłady na realizację projektu miały wynieść 500 tys. zł, w całości finansowane ze środków Instytutu. Wniosek został złożony elektronicznie w systemie witkac.pl.

W dniu 18 lipca 2023 r. pomiędzy IDMN, a Fundacją została zawarta umowa nr 28 dotycząca wsparcia zadania pn. *Studio Nagrań Fundacji Służba Niepodległej*. Zgodnie z § 1 umowy Instytut zlecił do realizacji zadanie określone szczegółowo we wniosku, a Fundacja zobowiązała się wykonać zadanie w terminie, zakresie i na warunkach określonych w umowie. Stosownie do § 2 umowy Instytut przyznał Fundacji na realizację zadania środki finansowe w kwocie 470 tys. zł. Fundacja oświadczyła, że poza udzielonym dofinansowaniem Instytutu na realizację zadania nie przeznaczy żadnych innych środków.

Termin wykonania zadania ustalono na okres od dnia 7 czerwca 2023 r. do dnia 15 listopada 2023 r.

Fundacja złożyła elektronicznie w dniu 7 czerwca 2023 r. aktualizację wniosku w systemie witkac.pl.

Środki finansowe pochodzące z Instytutu w kwocie 470 tys. zł wpłynęły na rachunek bankowy Fundacji w dniu 11 sierpnia 2023 r. i zostały ujęte w księgach rachunkowych pod datą 31 sierpnia 2023 r. na podstawie wyciągu bankowego 08/2021/M.

(akta kontroli str. 456-506, 745)

Fundacja w dniu 25 września 2023 r. zawarła, jako kupujący, sporządzoną w przepisanej formie aktu notarialnego umowę¹¹ sprzedaży lokalu położonego w Warszawie przy ul. Jagiellońskiej 62, lok. 158. Za zakup przedmiotu umowy strony ustaliły cenę w wysokości 490 391,12 zł (449 343,14 zł dofinansowania z IDMN i 41 017,98 zł wkładu własnego), tj. więcej niż założono w preliminarzu kosztów, który przewidywał na zakup nieruchomości kwotę 446,8 tys. zł w całości finansowaną ze środków Instytutu. Za realizację umowy Fundacja miała zapłacić jednorazowo przelewem na rachunek sprzedającego, co nastąpiło w dniu 25 września 2023 r., tj. w dniu wydania lokalu Fundacji.

(akta kontroli str. 745, 754-757)

W wyniku przeprowadzonych oględzin¹² ustalono, że Studio Nagrań Fundacji Służba Niepodległej znajduje się w Warszawie przy ul. Jagiellońskiej 62, lokal 158. Nieruchomość ma powierzchnię ok. 24,5 m² i składa się z: jednego pokoju, kuchni bez okien, przedpokoju oraz łazienki. W pokoju znajdowała się szafa w zabudowie z trzema drzwiami przesuwными, duże okrągłe lustro i toaletka, komoda z szufladami, rozkładana sofa i stolik kawowy. Kuchnię wyposażono w szafki kuchenne w zabudowie, lodówkę, płytę elektryczną, okap i zlewozmywak. W łazience znajdowała się wanna, WC oraz mała półka i pralka.

W lokalu umieszczona była na steżaku materiałowa ścianka z logo Fundacji, na której umieszczono informację o otrzymanym z IDMN dofinansowaniu. W lokalu znajdowały się również przedmioty zakupione ze środków IDMN: dwa aparaty marki Sony Alfa 7 A z kartą pamięci 128 GB, rejestrator dźwięku z kartą pamięci 32 GB, dwa profesjonalne mikrofony, a także trzy okrągłe, stojące lampy LED wraz z osprzętem.

Na drzwiach wejściowych, od wewnętrznej strony lokalu, znajdowała się przymocowana tablica z informacją o otrzymanym dofinansowaniu ze środków Funduszu Patriotycznego.

(akta kontroli str. 796-814)

Prezes Fundacji wyjaśnił¹³, że ww. wnioski złożone do IDMN Fundacja przygotowywała samodzielnie. W okresie objętym kontrolą Fundacja, oprócz dofinansowania z IDMN, otrzymała środki w łącznej wysokości 1 696,7 tys. zł, w tym z:

- Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Społeczeństwa Obywatelskiego – kwotę 1 320 tys. zł (z czego zwrócono 2,8 tys. zł),
- Narodowego Centrum Kultury – kwotę 190,7 tys. zł (z czego zwrócono 9,8 tys. zł),
- Biura Programu Niepodległa – kwotę 111 tys. zł (z czego zwrócono 3,3 tys. zł)
- Fundacji KGHM Polska Miedź – kwotę 75 tys. zł.

¹¹ Akt notarialny repertorium A Nr 5874/2023.

¹² W dniu 25 października 2023 r. oraz w dniu 14 grudnia 2023 r.

¹³ Pismo Prezesa Fundacji z dnia 31 października 2023 r.

Zgodnie z przedstawionymi informacjami, Fundacja w każdym roku kalendarzowym, przyjmowała również darowizny od osób prywatnych, które w okresie objętym kontrolą łącznie wyniosły 54 317,98 zł¹⁴.

2. Na moment prowadzenia czynności kontrolnych NIK, Fundacja nie posiadała pracowników. Prezes Zarządu Fundacji w udzielonych wyjaśnieniach wskazywał, że Fundacja opierała się na zaangażowaniu osób wchodzących w skład Zarządu Fundacji (nieodpłatnie lub odpłatnie na podstawie umów cywilnoprawnych – przyp. NIK), oprócz których było ok. 200 osób, które uczestniczyły w stałych projektach. Zgromadzona dokumentacja wskazała, że w okresie objętym kontrolą Fundacja współpracowała z jedną osobą, z którą zawarła umowę o wolontariat. Poza tym Fundacja nie formalizowała współpracy z wszystkimi osobami, które nieodpłatnie miały prowadzić działania na jej rzecz.¹⁵

W przypadku potrzeby korzystania z innych usług specjalistycznych, Fundacja przewidywała korzystanie z dostawców zewnętrznych (ze środków uzyskanych z Funduszu Patriotycznego) – jedynie we wniosku z 2021 r. pn. *Rozwój instytucjonalny i wsparcie działań misyjnych Fundacji Służba Niepodległej* pierwotnie nie przewidziano korzystania z doradztwa prawnego przy zakupie nieruchomości; zostało to jednak wprowadzone w podpisanym aneksie.

W treści wniosku z 2021 r. beneficjent wskazał, że *Dotychczas największa jednorazowa prywatna darowizna od osoby fizycznej dla naszej fundacji wyniosła aż 15 000 zł*. Prezes Zarządu Fundacji wyjaśnił, że przelew został zaksięgowany w 2018 r., a tytuł przelewu odnosi płatność do zapłaty za *seminaria kultura dziedzictwo tożsamość (...) projekt Kościoł w Służbie Niepodległej (...) i inne inicjatywy*.¹⁶ NIK zauważa, że tytuł przelewu nie wskazuje na prywatną darowiznę od osoby fizycznej.

(akta kontroli str. 228-251, 263-268, 712, 1183)

3. Fundacja przy składaniu wniosków do IDMN nie deklarowała wniesienia wkładu własnego, a zapisy regulaminów z lat 2021-2023 nie nakładały na beneficjenta takiego obowiązku.

(akta kontroli str. 202-251, 317-370, 413-494)

4. Fundacja była zobowiązana do podjęcia określonych w zawartej umowie działań organizacyjnych w celu realizacji zadania w 2022 r., tj. zapewnienia koordynacji prowadzonych działań projektowych i obsługi księgowo-administracyjnej¹⁷. Powyżej wskazane działania zostały przez Fundację wykonane.

(akta kontroli str. 558-561)

5. Wprowadzone aneksem nr 1 z dnia 5 listopada 2021 r. zmiany do umowy nr 15 zakładały wprowadzenie nowych pozycji kosztowych, tj. kosztów zawarcia aktu notarialnego wraz z należnymi podatkami i opłatami sądowymi oraz doradztwa prawnego, a także ich pokrycie ze środków pochodzących z dofinansowania. Prezes Zarządu Fundacji w uzasadnieniu składanego aneksu wskazał, że *wnioskowane zmiany wynikają z faktu, że potrzebujemy wsparcia prawnego przy zawieraniu transakcji, a także znamy dokładną wysokości opłat notarialnych i podatków. Potrzebujemy również środków na doposażenie nieruchomości*.¹⁸ Wydatki te nie

¹⁴ Kwota darowizn: w 2021 r. – 18 120 zł; w 2022 – 5 993,75 zł; w 2023 – 30 204,23 zł.

¹⁵ Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej z dnia 22 listopada 2023 r.

¹⁶ Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej z dnia 31 stycznia 2023 r.

¹⁷ Umowa ze spółką [...] z dnia 15 czerwca 2022 r. na prowadzenie ksiąg rachunkowych i kadr.

^{*)} W treści wystąpienia pokontrolnego NIK wyłączyła jawność informacji ustawowo chronionych na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) w interesie przedsiębiorcy, którego dotyczą zawarte w wystąpieniu pokontrolnym informacje, przez ich wykreślenie i zastąpienie oznaczeniem [...].

¹⁸ Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej skierowane do IDMN z dnia 29 października 2021 r.

znajdowały się w wykazie kosztów kwalifikowanych, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 214-219, 263-268)

6. Fundacja w 2021 r. poniosła koszty administracyjne na obsługę projektu w wysokości 2 460 zł na doradztwo prawne w zakresie zakupu nieruchomości. Fundacja nie poniosła kosztów na obsługę finansowo-księgową projektu.

Fundacja w 2022 r. poniosła koszty administracyjne na obsługę projektu w łącznej wysokości 63 tys. zł, na co złożyły się: 21 tys. zł na obsługę finansowo-księgową oraz 42 tys. zł na zespół projektowy składający się z członków Zarządu Fundacji.

W 2023 r. obsługa finansowo-księgową projektu nie była finansowana ze środków przewidzianych na realizację projektu.

(akta kontroli str. 299-301, 612-617 pliki 024-027, 828-833)

7. Fundacja przyjęła zasady (politykę) rachunkowości uchwałą nr 1/1/20 z dnia 1 stycznia 2020 r. Księgi rachunkowe Fundacji prowadzone były w siedzibie biura rachunkowego. Fundacja prowadziła wyodrębnioną dokumentację finansową oraz odrębne konta w księgach rachunkowych w celu udokumentowania operacji związanych z uzyskaniem dofinansowania, jak i jego wydatkowaniem. Analiza zapisów w księgach rachunkowych za lata 2021-2023. wykazała, że wszystkie ww. operacje zostały prawidłowo zaksięgowane, a kwota dofinansowania, z wyjątkiem jednego wydatku w projekcie realizowanym w 2021 r., co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, została wydatkowana zgodnie z preliminarem kosztów. W przypadku realizacji projektów z 2021 i 2023 r., Fundacja dokonała wkładu własnego, który nie był przewidziany w umowie, natomiast został wykazany w sprawozdaniu i był prawidłowo zaksięgowany. Całość nakładów została wykazana na kontach analitycznych konta 740 – Przychody z tytułu dotacji i subwencji. Dokumenty źródłowe za lata 2021 i 2022 zostały opisane w prawidłowy sposób, jednakże nie zostały zatwierdzone w prawidłowy sposób, tzn. były zatwierdzane pod względem merytorycznym przez tę samą osobę (księgowego), która dokonywała kontroli formalnej i rachunkowej oraz wpisów do ksiąg rachunkowych, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 516-538, 612-617 pliki 007-045, 836-927)

8. Fundacja nie zlecała innym podmiotom wykonania zadań (zastępstwa) wynikających z umów zawartych z IDMN.

9. W toku przeprowadzonych czynności kontrolnych zweryfikowano 100% wydatków poniesionych na realizację projektu w 2021 r. na łączną kwotę 500 030,33 zł, 35 wydatków poniesionych na realizację projektu w 2022 r. na łączną kwotę 301 796,08 zł stanowiących 75% wszystkich wydatków w projekcie, oraz 100% wydatków rozliczonych w projekcie z 2023 r. na łączną kwotę 498 891,26 zł¹⁹. Łączna kwota zbadanych wydatków wyniosła 1 300 726,67 zł, z czego wydatki na kwotę 20 859,16 zł należy uznać za niekwalifikowane, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W roku 2021 udział środków IDMN w finansowaniu projektu wyniósł 99,99%, przy kosztach pokrytych z wkładu własnego w wysokości 30,33 zł. W 2022 r. udział środków IDMN w finansowaniu projektu wyniósł 100 %. Natomiast w 2023 r. Fundacja założyła w preliminarzu finansowanie projektu ze środków publicznych w wysokości 100%, jednak występujące bardzo szybkie zmiany na rynku nieruchomości spowodowały pokrycie kosztów z wkładu własnego Fundacji w kwocie 41 017,98 zł,

¹⁹ W umowa nr 15 rozliczonych było osiem wydatków, w umowie nr 2 – 113 wydatków, a w umowie nr 28 – siedem wydatków.

co dało relację kwoty dofinansowania do całkowitego kosztu zadania na poziomie 91,96%.

Zgodnie z opisem merytorycznym oraz harmonogramem na podstawie zawartej umowy nr 15 z dnia 24 czerwca 2021 r. Fundacja miała przeprowadzić rozeznanie rynku nieruchomości w Warszawie w okresie od dnia 1 lipca 2021 r. do dnia 30 listopada 2021 r. Na podstawie pozyskanych informacji²⁰ Fundacja nie udokumentowała przeprowadzenia takiej czynności w ww. okresie²¹, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 269-277, 387-412, 815-821, 823-835)

Zgodnie z dowodami księgowymi oraz sprawozdaniem z dnia 30 grudnia 2022 r. z wykonania zadania na podstawie umowy nr 2 zawartej w dniu 9 czerwca 2022 r. Fundacja przedłożyła do Instytutu polecenia przejazdów służbowych pojazdami prywatnymi, w celu realizacji jednego z zadań projektu. Zgodnie z dowodami księgowymi łączny koszt czterech przejazdów wyniósł 3 025,60 zł.

(akta kontroli str. 612-617, pliki 010, 031, 040, 933, 943)

W tym samym projekcie Fundacja przedłożyła do Instytutu faktury VAT za usługi hotelowe (noclegi). Część poniesionych kosztów była niekwalifikowana, gdyż przekraczała dopuszczalny limit kosztów kwalifikowanych ze środków Funduszu Patriotycznego w zakresie kosztu jednostkowego zakwaterowania na dobę, który został określony w załączniku numer 1 do regulaminu – edycja 2022. Zgodnie z dowodami księgowymi łączny koszt noclegów dla 27 dób hotelowych wyniósł 13 630 zł i był wyższy niż wynika z limitów kosztów o 5 530 zł. Dopuszczalny koszt jednostkowy zakwaterowania ze środków Instytutu, zgodnie z wykazem kosztów kwalifikowanych, nie mógł przekroczyć 300 zł/dobę, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 612-617, pliki 007, 041, 932, 933, 943-955, 978-984, 1044-1049, 1065-1075)

10. Beneficjent nie osiągnął przychodów w związku z realizacją zadań dofinansowanych przez IDMN. Na etapie wnioskowania o dofinansowanie także nie przewidziano osiągnięcia przychodów z tego tytułu. Wg potwierdzeń sald rachunek bankowy nie był oprocentowany.

(akta kontroli str. 513, 516)

11. Fundacja zrealizowała obowiązki informacyjne poprzez zamieszczenie na każdym z lokali tablic informujących o dofinansowaniu ze środków Funduszu Patriotycznego ze wskazaniem kwoty dofinansowania oraz całkowitych wartości zadań. Tablice zostały umieszczone wewnątrz zakupionych lokali. IDMN w korespondencji z Fundacją wskazał²², że umieszczenie tablic w środku pomieszczeń wypełnia obowiązek wynikający z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. *w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych*²³. Jednocześnie jednak NIK zauważa, że na tablicy zamieszczonej w siedzibie fundacji przy ul. Konduktorskiej 3 lok. 2 znajdowała się prawidłowa kwota dofinansowania w wysokości 500 tys. zł, natomiast całkowita wartość realizowanego projektu podana była nieprawidłowo – nieznacznie odbierała od rzeczywistej. Ponadto na tablicy zamieszczonej w lokalu przy ul. Jagiellońskiej 62 lok. 158 wskazano nieprawidłową całkowitą wartość realizacji projektu, tj. kwotę

²⁰ Pismo NIK z dnia 27 października 2023 r., znak: KST.411.2.2.2023/5/DB.

²¹ Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej z dnia 6 listopada 2023 r.

²² Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej z dnia 13 grudnia 2023 r.

²³ Dz. U. poz. 953, ze zm.

494 081,77 zł, zamiast 510 267,98 zł. Kwota dofinansowania została wskazana prawidłowo, tj. 469 250 zł.

(akta kontroli str. 182, 790, 813)

12, 13. W okresie objętym kontrolą w Fundacji nie były przeprowadzane kontrole zewnętrzne (m.in. z IDMN), wewnętrzne lub audyty w zakresie realizowanych zadań dofinansowanych z Instytutu. IDMN nie zwracał się także do Fundacji o przekazanie informacji o realizacji zadań.

(akta kontroli str. 1175, 1184, 1187-1194)

14. Fundacja nie zbywała rzeczy zakupionych ze środków pochodzących z dofinansowania.

(akta kontroli str. 179-200, 769-814, 836, 844, 846, 848, 850, 852, 856, 860, 862, 864, 866, 868, 870, 872, 874, 876, 878, 880, 882, 884, 886, 888, 890, 892, 894, 898, 900, 902 904, 906, 908, 910, 912, 914, 916, 920, 924, 926)

15. Wszystkie projekty, na które zostały pozyskane środki z IDMN zostały zakończone w terminach wskazanych w umowach.

Fundacja osiągnęła zakładane umownie, pomiędzy nią a IDMN, wartości wskaźników przewidywanych rezultatów realizacji zadań, tj. liczba nieruchomości objętych zadaniem, czy liczba zakupionych elementów wyposażenia (w dwóch zadaniach z lat 2021 i 2023 – dotyczących nabycia nieruchomości), a także liczba wydarzeń kulturalnych lub naukowych w ramach zadania, czy liczba artystów zaangażowanych w realizację zadania (w jednym zadaniu z roku 2022 – pn. *Kolegium Służby Publicznej – Ojczyzna Jutra*).

(akta kontroli str. 269-277, 387-412, 823-835)

16. Zgodnie z opisem merytorycznym oraz harmonogramem na podstawie zawartej umowy nr 15 z dnia 24 czerwca 2021 r. Fundacja miała zakupić nieruchomość z przeznaczeniem na jej siedzibę i stworzenie centrum konferencyjno-szkoleniowego. Fundacja wskazała, że: *Poprzez posiadanie centrum konferencyjno-szkoleniowego będziemy organizować więcej seminariów i efektywniej promować dziedzictwo kulturowe Polski (...) Dzięki posiadaniu własnej przestrzeni biurowej będziemy intensyfikować działania edukacyjno-szkoleniowe oraz promocję kultury i dziedzictwa narodowego poprzez organizacją cyklu seminariów skierowanego do młodzieży i młodych dorosłych.*

Ponadto we wniosku Fundacja zawarła, że *dzięki zrealizowaniu zadania nasza Fundacja stworzy monumentalne wystawy patriotyczne, seminaria z autorytetami życia publicznego (...), szkolenia z zakresu historii, kultury i patriotyzmu ekonomicznego, a także konferencje sieciujące środowiska prawicowe, konserwatywne i narodowe. Wszystkie te działania odbędą się w siedzibie Fundacji. (...) Nasze centrum konferencyjno-szkoleniowe otwarte będzie dla wszystkich środowisk narodowych, konserwatywnych, katolickich i prawicowych.*

W odpowiedzi na pismo NIK²⁴ o udzielenie wyjaśnień i wskazanie działań zorganizowanych w siedzibie Fundacji, Prezes Fundacji²⁵ wyjaśnił, że *w nieruchomości fundacji przy ul. Konduktorskiej 3/2 w Warszawie odbyło się co najmniej kilkadziesiąt spotkań, których celem zgodnie ze złożonym wnioskiem było przede wszystkim sieciowanie środowisk organizacji z kręgu patriotycznego. W siedzibie odbywały się liczne dyskusje, debaty, burze mózgów, które były poświęcone tematyce historii i kultury, literatury, pamięci narodowej, polityki historycznej, działalności społecznej, profesjonalizacji organizacji pozarządowych,*

²⁴ Pismo NIK z dnia 27 października 2023 r., znak: KST.411.2.2.2023/5/DB.

²⁵ Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej z dnia 6 listopada 2023 r.

fundraisingu, pozyskiwania środków przez NGO-sy, komunikacji, kulturze politycznej, współpracy między organizacjami pozarządowymi. Uczestnikami wskazanych wydarzeń byli członkowie i współpracownicy co najmniej kilkunastu organizacji pozarządowych o profilu patriotycznym i młodzieżowym. W siedzibie fundacji znajduje się wiele podarowanych przez naszych darczyńców i gości książek, publikacji, płyt, gadżetów i wytworów nowoczesnych technologii, czy gier planszowych nawiązujących do tematyki historii, kultury, geografii, działalności publicznej, trzeciego sektora itp. Są one wykorzystywane przez uczestników wydarzeń mieszczących się w lokalu w celach edukacyjnych i kulturalnych. Na różne sposoby prezentowane są sylwetki narodowych bohaterów.

Prezes Fundacji dodatkowo wyjaśnił, że *nie jest możliwe udzielenie precyzyjnej odpowiedzi na pytania dotyczące ilości monumentalnych wystaw patriotycznych, seminariów, (...) szkoleń z zakresu historii, kultury i patriotyzmu ekonomicznego, prelekcji i wykładów oraz innych działań.*

Ponadto Prezes Fundacji²⁶ wskazał jedynie trzy konkretne osoby, które skorzystały z zaproszenia kierowanego do kombatantów, osób represjonowanych przez władze PRL i bohaterów zasłużonych w walce o niepodległość Polski. Dodatkowo wskazał, że *ze względu na używanie komunikatorów ze znikającymi wiadomościami (takimi jak np. Signal, Whatsapp) nie jest możliwe dokładne ustalenie terminów oraz tematów odbytych spotkań.* Prezes Fundacji wyjaśnił również, że *zaproszenia były kierowane przy różnych okazjach do wielu osób represjonowanych/kombatantów. Z powodu epidemii COVID-19 wiele z osób należących do tej grupy ograniczało swoją aktywność w ramach spotkań stacjonarnych z ludźmi, a więc możliwość organizowania takich spotkań była znacznie ograniczona. Spotkania miały charakter dyskusji dotyczącej polskiego patriotyzmu i życia publicznego. Brało w nich udział do kilkunastu osób.*

NIK zauważa, że przedstawione przez Prezesa Fundacji wyjaśnienia, wskazują, że Fundacja nie posiada dokumentacji potwierdzającej przyjęte we wniosku założenia dotyczące elementów planowanego do realizacji zadania z 2021 r.

(akta kontroli str. 234, 238, 242, 270, 271 392, 636, 638, 645, 825, 826, 1007)

Zgodnie z opisem merytorycznym oraz harmonogramem na podstawie zawartej umowy nr 28 z dnia 18 lipca 2023 r. Fundacja miała zakupić lokal będący studiem nagrań wraz z niezbędnym wyposażeniem, w tym sprzętem elektronicznym oraz utworzyć ściankę z logiem Fundacji w zakupionym lokalu.

We wniosku Fundacja wskazała, że poprzez realizację zadania zintensyfikuje działania medialne, zwiększy zasięg oddziaływania projektów oraz liczbę beneficjentów, a *nowopowstałym studiu nagrań (...) fundacja będzie nagrywać wywiady i podcasty o tematyce patriotycznej i narodowej.* Fundacja wskazała, że *wśród osób, które zaprosimy do nagrania będą przedstawiciele świata: polityki, sztuki, historii, środowiska akademickie, naukowe oraz młodzieżowe.*

17. Fundacja terminowo składała do Instytutu wymagane sprawozdania z realizacji zadań. Do sprawozdań dołączane były zestawienia dowodów księgowych wraz z ich opisanymi skanami (dekretacją) i potwierdzeniami zapłaty. Dane zawarte w sprawozdaniach były zgodne ze stanem faktycznym i dokumentacją źródłową. Fundacja nie otrzymała formalnych potwierdzeń zaakceptowania sprawozdań przez IDMN, posiadała jedynie potwierdzenie złożenia sprawozdań.

(akta kontroli str. 172-178, pliki 010, 031, 040, 387, 823)

18. Na realizację zadania objętego umową nr 15 z dnia 24 czerwca 2021 r. Fundacja wydatkowała kwotę 500 030,33 zł, z czego z dofinansowania pochodzącego

²⁶ Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej z dnia 11 stycznia 2024 r.

z Instytutu 500 tys. zł, tj. całą kwotę przyznanego jej dofinansowania i nie dokonała żadnego zwrotu środków tytułem niewykorzystanej części dofinansowania.

Na realizację zadania objętego umową nr 2 z dnia 9 czerwca 2022 r. Fundacja wydatkowała kwotę 402 668,57 zł, z 420 tys. zł przyznanego dofinansowania. Wykorzystane środki w całości pochodziły ze środków Funduszu Patriotycznego. Fundacja nieterminowo zwróciła kwotę 17 331,43 zł tytułem niewykorzystanej części dofinansowania. Niewykorzystana kwota dotacji powinna być zostać zwrócona do dnia 15 grudnia 2022 r., tymczasem Fundacja dokonała zwrotu w dniu 16 grudnia 2022 r. kwoty 17 315,31 zł oraz w dniu 20 marca 2023 r. kwoty 16,12 zł. W dniu 26 stycznia 2023 r. Fundacja dokonała zapłaty odsetek na kwotę 7,83 zł.

Na realizację zadania objętego umową nr 28 z dnia 18 lipca 2023 r. Fundacja wydatkowała kwotę 510 267,98 zł, z czego z dofinansowania pochodzącego z Instytutu 469 250 zł. Fundacja terminowo zwróciła kwotę 750 zł w dniu 30 listopada 2023 r. tytułem niewykorzystanej części dofinansowania.

(akta kontroli str. 275, 409, 673-675, 833, 1011)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Fundacja z naruszeniem postanowień § 19 ust. 1 lit. b umowy nr 15 z dnia 24 czerwca 2021 r., a także § 7 ust. 4 oraz § 12 ust. 4 regulaminu – edycja 2021, wydatkowała kwotę 15 329,16 zł, w tym 12 869,16 zł na opłaty notarialne i urzędowe związane z zawartym aktem notarialnym, oraz kwotę 2 460 zł na doradztwo prawne przy zakupie nieruchomości.

Fundacja w dniu 28 października 2021 r. zakupiła nieruchomość położoną w Warszawie przy ul. Konduktorskiej 3, lok. 2. W dniu 29 października 2021 r. Fundacja dokonała zapłaty za opłaty notarialne i urzędowe naliczone od zakupu siedziby. Faktura za doradztwo prawne przy zakupie nieruchomości w kwocie 2 460 zł oraz płatność za nią została zrealizowana w dniu 8 listopada 2021 r. Fundacja nie zawarła umowy w związku z realizacją tej usługi.

Fundacja zwróciła się do Instytutu z wnioskiem o aneks w zakresie wprowadzenia do preliminarza wydatków nowych kosztów, tj. opłaty notarialne i podatki oraz doradztwo prawne w dniu 29 października 2021 r., tj. po dniu zawarcia aktu notarialnego, pokryciu kosztów zakupu nieruchomości i podatków. Aneks zawarty został w dniu 5 listopada 2021 r., natomiast załącznik do aneksu w postaci zmienionego preliminarza generowanego w systemie Witkac został zatwierdzony przez IDMN w dniu 17 listopada 2021 r., tj. 12 dni po zawarciu aneksu. Prezes Fundacji wyjaśnił²⁷, że *według informacji dostępnych w systemie Witkac 16.11.2021 r. fundacja uzyskała ze strony Instytutu informację o zgodzie Dyrektora IDMN na wniesione przez fundację podanie, a 17.11.2021 r. zostały zaakceptowane zmiany w ofercie.*

Zgodnie z § 7 ust. 4 regulaminu – edycja 2021 wydatki w części finansowanej ze środków funduszu mają charakter celowy i mogą być wydatkowane od daty przyznania dofinansowania, tj. ogłoszenia wyników naboru jedynie na pokrycie kosztów uwzględnionych w wykazie kosztów kwalifikowanych, który stanowi załącznik nr 1 do regulaminu. Ponadto § 12 ust. 4 regulaminu – edycja 2021 nakazywał beneficjentowi zachowanie całkowitej zgodności kosztów realizowanych w ramach dofinansowania Instytutu z wykazem kosztów kwalifikowanych. Załącznik nr 1 stanowiący wykaz kosztów kwalifikowanych dla priorytetu II nie wymieniał możliwości sfinansowania kosztów zawarcia aktu notarialnego oraz podatków z tym związanych, jak i zakupu usługi doradztwa

²⁷ Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej z dnia 13 grudnia 2023 r.

prawnego przy zakupie nieruchomości. Wobec powyższego zarówno treść wniosku o aneks, jak i zawartego aneksu była niezgodna z treścią regulaminu – edycja 2021. Pokryte przez beneficjenta wydatki nie mieściły się w ww. wykazie, a zatem ich poniesienie w łącznej wysokości 15 329,16 zł należy uznać za niekwalifikowane.

Niezależnie od powyższego podkreślić należy, że zgodnie z § 1 ust. 1 umowy beneficjent zobowiązany był do wykonania zadania w terminie, zakresie i na warunkach określonych w umowie, której załącznikiem nr 1 był *Preliminarz całkowitych kosztów Zadania wraz z źródłami finansowania*, a zatem Fundacja nie mogła przedstawić do rozliczenia kosztów niewykazanych w aktualnie obowiązującym preliminarzu. Postanowienie § 19 ust. 1 lit. b umowy nakazywało zawarcie pisemnego aneksu pod rygorem nieważności w szczególności zmiany zakresu rzeczowego i finansowego zadania, w tym wprowadzenie nowych lub usunięcie starych pozycji w kosztorysie określonym w załączniku nr 1 do umowy, a zatem wydatek w wysokości 12 869,16 zł na opłaty notarialne i urzędowe, w związku z zawartym aktem notarialnym (oprócz tego, że nie był przewidziany w ww. wykazie kosztów kwalifikowanych) w momencie jego ponoszenia nie był przewidziany w preliminarzu stanowiącym załącznik do obowiązującej umowy i nie mógł być rozliczony w projekcie.

NIK dodatkowo zauważa, iż aneks do umowy – podpisany według widniejącej na nim w dniu 5 listopada 2021 r. – nie miał w tym dniu ustalonej treści załącznika pn. *Preliminarz całkowitych kosztów Zadania wraz ze źródłami finansowania*, a właśnie w preliminarzu określone zostały istotne warunki zmiany umowy, tj. wprowadzono m.in. wydatki na doradztwo prawne. Załącznik (preliminarz) został udostępniony Fundacji w systemie Witkac w dniu 16 listopada 2021 r., a dopiero kolejnego dnia Fundacja uzyskała w systemie zgodę IDMN na wprowadzone zmiany. Z uwagi na fakt, iż załącznik do umowy nie obowiązywał w dniu 8 listopada 2021 r., w którym poniesiony został wydatek na doradztwo prawne przy zakupie nieruchomości na kwotę 2 460 zł, należy uznać, iż wydatek ten, niezależnie od braku jego kwalifikowalności, poniesiony został niezgodnie z obowiązującym na moment jego poniesienia preliminarzem kosztów.

Prezes Zarządu Fundacji²⁸ wyjaśnił, że *wszelkie działania w zakresie związanym ze zmianami w ramach realizacji projektu a także z rozliczaniem projektów były konsultowane z instytucją grantodawczą. IDMN zaakceptował sprawozdanie z realizacji projektu. Wyjaśnił również, że zgodnie z Regulaminem 2021 (par. 10 ust. 2 pkt. j) 10% kosztów pokrytych z dofinansowania mogło być pokryte na koszty niekwalifikowane.*

NIK nie podziela złożonych wyjaśnień, gdyż przywołane przez Prezesa Fundacji postanowienie regulaminu odnosi się do etapu oceny wniosku, a nie realizacji umowy.

(akta kontroli str. 205, 211, 214-219, 252, 256, 263-268, 279-284, 299-301, 791, 1007)

2. Fundacja realizując zadanie pn. *Rozeznanie rynku nieruchomości w Warszawie oraz dokonanie zakupu lokalu przeznaczzonego na siedzibę naszej Fundacji* określone w harmonogramie realizacji zadania, stanowiącym załącznik nr 2 do umowy nr 15 z dnia 24 czerwca 2021 r., nie zrealizowała w określonym w harmonogramie terminie jednego z etapów tego zadania, tj. rozeznania rynku, co stanowiło naruszenie § 1 ust. 1 umowy. Zgodnie z ww. harmonogramem Fundacja miała przeprowadzić rozeznanie rynku nieruchomości w Warszawie w okresie od dnia 1 lipca 2021 r. do dnia 30 listopada 2021 r. Z informacji

²⁸ Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej z dnia 11 stycznia 2024 r.

pozyskanych od Fundacji wynika, że Fundacja dokonała rozpoznania rynku nieruchomości w okresie kwiecień-czerwiec 2021 r.²⁹ Kontrolerom nie przedstawiono potwierdzenia dokonania rozpoznania rynku w okresie przewidzianym w harmonogramie.

Prezes Zarządu Fundacji³⁰ wyjaśnił, że rozeznanie rynku nieruchomości w Warszawie było dokonywane wielokrotnie przez fundację zarówno przed jak i po 1 lipca 2021 r. Wynikało to z chęci jak najlepszego poznania możliwości zakupu lokalu w ówczesnie panujących warunkach rynkowych. Fakt dokonywania rozeznania dokonywanym między 1 lipca a 31 listopada 2021 r. potwierdza fakt znalezienia oferty dotyczącej sprzedaży lokalu, który ostatecznie został zakupiony przez fundację. Dodał, iż portale, na których umieszczane są ogłoszenia dotyczące sprzedaży lokalu często usuwają je po sprzedaniu lub pozostawiają wyłącznie w częściowej formie. Wskazał również, że Fundacja korzystała ze znikających wiadomości na kanałach komunikacyjnych lub usuwa stare wiadomości z uwagi na pojemność skrzynek.

NIK nie podziela przedłożonych wyjaśnień Prezesa Fundacji, bowiem § 11 pkt 3 umowy nakładał obowiązek przechowywania dokumentacji dotyczącej realizacji projektu przez pięć lat od zakończenia roku kalendarzowego, w którym projekt był realizowany. Natomiast § 17 tej umowy nakładał obowiązek na Fundację dokonywania wyboru na zasadzie oferty najkorzystniejszej (...) w szczególności równego traktowania, uczciwej konkurencji i przejrzystości (...).

(akta kontroli str. 252, 256, 260, 637, 660-665, 776-778, 790, 791)

3. Prezes Fundacji, naruszając § 15 ust. 8 regulaminu – edycja 2021 i § 16 ust. 8 regulaminu – edycja 2022 oraz art. 21 ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, nie zatwierdzał pod kątem merytorycznym dowodów księgowych potwierdzających realizację zadań z 2021 i 2022 r.

Zgodnie z treścią powołanych wyżej dyspozycji regulaminów dowody księgowe winny być opisane w sposób trwały na odwrocie dowodu księgowego, zgodnie z wymogami określonymi w art. 21 ustawy o rachunkowości, w szczególności powinny zawierać zapis: *Sfinansowano ze środków Funduszu Patriotycznego w wysokości w ramach realizacji zadania określonego umową nr. Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy o rachunkowości dowód księgowy powinien zawierać co najmniej podpis wystawcy dowodu oraz osoby, której wydano lub od której przyjęto składniki aktywów oraz stwierdzenie sprawdzenia i zakwalifikowania dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych przez wskazanie miesiąca oraz sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych (dekretacja), podpis osoby odpowiedzialnej za te wskazania.*

Dowody księgowe za lata 2021 i 2022 zostały prawidłowo opisane, ale w nieprawidłowy sposób zostały zatwierdzone. Dokumenty księgowe wydatków ze środków Funduszu Patriotycznego – edycja 2021 i 2022 były zatwierdzane pod względem merytorycznym przez tę samą osobę (księgowego), która dokonywała kontroli formalnej i rachunkowej oraz wpisów do ksiąg rachunkowych. Osoba prowadząca księgi rachunkowe Fundacji wyjaśniła³¹, że do księgowości trafiają już zatwierdzone merytorycznie dokumenty przez osoby za to odpowiedzialne, co do zasady są to członkowie zarządu. W Fundacji proces zatwierdzania merytorycznego oraz zatwierdzania do zapłaty danego kosztu nie jest opisany w żadnej procedurze. Adnotacja na dokumentach związanych z dotacją z 2021 r. pt. „Zatwierdzono pod względem merytorycznym i finansowym” była prawdopodobnie przeznaczona do prezesa Fundacji, mój

²⁹ Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej z dnia 13 grudnia 2023 r.

³⁰ Pismo Prezesa Zarządu Fundacji Służba Niepodległej z dnia 13 grudnia 2023 r.

³¹ Pismo Prezesa Zarządu Spółki [...] z dnia 30 października 2023 r.

podpis pod nią został złożony przez omyłkę. Wyjaśnił również, że wszystkie dokumenty które trafiają do ewidencji są już zatwierdzone i większości przypadków opłacone. Moją kompetencją jest tylko zatwierdzenie rachunkowe i formalne. Dowody księgowo związane z realizacją zadania na podstawie umowy nr 28 z dnia 18 lipca 2023 r. były zatwierdzane w prawidłowy sposób, tj. z rozdzieleniem weryfikacji formalno-prawnej i merytorycznej.

Prezes Fundacji wyjaśnił, że obsługa księgowo projektu została powierzona profesjonalnej firmie księgowej z dużym doświadczeniem w obsłudze organizacji pozarządowych i rozliczaniu grantów ze środków publicznych. Całość procedur jakie zastosowano wynikała z uzgodnień z ówczesnym Zarządem Fundacji, a firmą księgową, a także była weryfikowana przez IDMN. Na podstawie wiedzy pozyskanej od księgowego: „Ze stanu mojej wiedzy wynika, że Prezes nie miał żadnych przeciwwskazań dotyczących podpisu dokumentów, w innych projektach te podpisy były składane. Doszło w tej sytuacji do przeoczenia, dokumenty zostały podpisane przez księgowego i zarchiwizowane. Prawdopodobnie z tej przyczyny nie zostały podpisane przez prezesa.

(akta kontroli str. 213, 300, 303, 306, 309, 311, 313, 315, 517, 612-617, pliki 007-045, 636, 641)

4. Fundacja z naruszeniem postanowień § 13 ust. 4 regulaminu – edycja 2022 wydatkowała środki w łącznej wysokości 5 530 zł na koszty zakwaterowania ponad określony w wykazie kosztów kwalifikowanych limit jednostkowy na dobę, co stanowiło wydatek niekwalifikowany.

Zgodnie dyspozycją ww. postanowień regulaminu beneficjent zobowiązany jest do zachowania całkowitej zgodności kosztów realizowanych w ramach dofinansowania Instytutu z wykazem kosztów kwalifikowanych. Załącznik nr 1 do regulaminu – edycja 2022 stanowiący wykaz kosztów kwalifikowanych w punkcie 15 w priorytecie I wskazywał, że: koszt jednostkowy zakwaterowania ze środków dofinansowania nie może przekroczyć 300 zł/dobę.

Z przedłożonych do kontroli dowodów księgowych wynika, że Fundacja dokonała rezerwacji pokoi hotelowych w terminach: 30 września - 2 października 2022 r. w Gdańsku oraz 11-13 listopada 2022 r. w Warszawie. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że w przypadku noclegu w Gdańsku ww. limit jednostkowy został przekroczony w odniesieniu do trzech dób (dwie doby po 455 zł każda oraz jedna doba 520 zł), natomiast w przypadku noclegu w Warszawie ww. limit jednostkowy został przekroczony w odniesieniu do 24 dób (cztery doby po 500 zł każda, sześć dób po 650 zł oraz 14 dób po 450 zł).

Prezes Fundacji wyjaśnił, że według obliczeń fundacji, bazujących na podzieleniu kwot opłaconych przez fundację podmiotom świadczącym usługi hotelowe przez liczbę dób oraz liczbę osób faktycznie korzystających z noclegu, limit 300 zł za dobę nie został przekroczony. Dalej wyjaśnił, że proces zakwaterowania uczestników wydarzeń realizowanych przez fundację jest złożony, wieloetapowy i odbywa się w różnym czasie, formie i z uwzględnieniem wielu osób zarówno po stronie organizatora jak i kontrahenta świadczącego usługi hotelowe. Początkowe rezerwacje często różnią się od ostatecznych, następują liczne modyfikacje spowodowane tym, że niektóre osoby zgłaszają z wyprzedzeniem obecność na wydarzeniu, a następnie ją odwołują przed wydarzeniem, inne zgłaszają obecność na wydarzeniu, a następnie informują o nieobecności już w trakcie wydarzenia, jeszcze inne w ogóle nie informują o tym, że nie przybędą.

NIK nie podziela złożonych wyjaśnień, bowiem w regulaminie określono nie średni, a jednostkowy koszt zakwaterowania ze środków dofinansowania,

a zatem koszt każdej doby na osobę nie powinien przekroczyć wartości zdefiniowanej w regulaminie.

(akta kontroli str. 328, 336, 612-617, pliki 007, 041, 1044-1049, 1065-1075, 1176, 1185)

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Dokonanie korekty przesłanego do IDMN sprawozdania z realizacji zadania pn. *Rozwój instytucjonalny i wsparcie działań misyjnych Fundacji Służba Niepodległej* lub inne skuteczne poinformowanie Instytutu o poniesieniu kosztów niekwalifikowanych w tym projekcie w łącznej wysokości 15 329,16 zł, w tym 12 869,16 zł na opłaty notarialne i urzędowe, w związku z zawartym aktem notarialnym oraz 2 460 zł na doradztwo prawne przy zakupie nieruchomości.
2. Dokonanie korekty przesłanego do IDMN sprawozdania z realizacji zadania pn. *Kolegium Służby Publicznej – Ojczyzna Jutra* lub inne skuteczne poinformowanie Instytutu o poniesieniu kosztów niekwalifikowanych w tym projekcie w wysokości 5 530 zł w związku z przekroczeniem określonego dopuszczalnego limitu kosztów jednostkowych na usługi zakwaterowania.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Strategii Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 13 marca 2024 r.

Kontroler
Monika Kowalska-Rozkosz
Główny specjalista
kontroli państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Strategii
p.o. Dyrektor
Marzena Rajczewska

/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonała:

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Strategii
p.o. Dyrektor
Marzena Rajczewska

/-/